

Cuprins

Abrevieri	15
Prefață	17
Capitolul I. Considerații introductive privind camera preliminară	19
1.1. Rațiunea introducerii camerei preliminare în procesul penal intern	19
1.2. Sursele inspirației legiuitorului român.....	25
1.2.1. Legislațiile anglo-saxone	25
1.2.2. Dreptul continental	29
1.3. Precedente legislative naționale. Reglementarea existentă în Codul de procedură penală de la 1936	44
1.4. Legătura camerei preliminare cu principiile comune ale procesului penal.....	52
1.4.1. Succintă privire asupra principiilor fundamentale ale aplicării legii procesuale penale române	52
1.4.2. Aspecte particulare ale aplicării principiilor generale în faza de cameră preliminară.....	54
1.5. Principiile specifice ale procedurii în camera preliminară	58
1.5.1. Considerații generale	58
1.5.2. Nepublicitatea ședinței.....	59
1.5.3. Oralitatea dezbatărilor	61
1.5.4. Contradictorialitatea	62
1.6. Fazele procesului penal român.....	64
1.6.1. Noțiunea de fază a procesului penal	64
1.6.2. Diversitatea organelor judiciare care își desfășoară activitatea în fiecare fază procesuală și limitele fazelor procesului penal român.....	67
1.6.3. Forme atipice ale procesului penal român.....	73
1.6.4. Autonomia fazei procesuale a camerei preliminare – argumente	75
1.7. Competența judecătorului de cameră preliminară în lumina principiului separației funcțiilor judiciare	79

1.8. Celeritatea procesului penal și instituția camerei preliminare	93
1.8.1. Termenul rezonabil de desfășurare a procesului penal	93
1.8.2. Posibilitatea formulării contestației privind durata procesului penal în cursul fazei de cameră preliminară	96
1.9. Considerații cu privire la viitorul instituției camerei preliminare în contextul legislativ contemporan	101

Capitolul II. Obiectul camerei preliminare

2.1. Considerații introductive	107
2.1.1. Definiția obiectului procedurii	107
2.1.2. Delimitarea de obiectul altor faze procesuale	110
2.1.2.1. Delimitarea față de obiectul urmăririi penale	110
2.1.2.2. Delimitarea față de obiectul judecării	111
2.1.3. Complexitatea obiectului camerei preliminare.....	112
2.1.4. Importanța obiectului camerei preliminare	115
2.2. Verificarea competenței instanței	116
2.2.1. Aplicabilitatea dispozițiilor generale privind competența.....	116
2.2.2. Verificarea din oficiu a competenței instanței	118
2.2.3. Verificarea competenței instanței la cerere și excepția de necompetență.....	123
2.3. Verificarea legalității sesizării instanței de judecată.....	127
2.3.1. Actul de sesizare a instanței care poate forma obiectul controlului în camera preliminară.....	127
2.3.2. Actele de sesizare a instanței de judecată care pot forma obiectul controlului de legalitate în alte proceduri.....	133
2.3.2.1. Încheierea judecătorului de cameră preliminară de admitere a plângerii persoanei vătămate contra soluției de clasare și de începere a judecării.....	133
2.3.2.2. Acordul de recunoaștere a vinovăției.....	145
2.3.3. Verificarea legalității actului de sesizare a instanței	149
2.3.4. Verificarea regularității rechizitoriului.....	153
2.4. Verificarea legalității administrării probelor.....	163
2.4.1. Administrarea și obținerea probelor	163
2.4.2. Distincția dintre legalitate și loialitate în administrarea probelor în faza de urmărire penală	168

2.4.2.1. Verificarea administrării probelor din perspectiva principiului legalității	168
2.4.2.2. Verificarea loialității administrării probelor	170
2.4.3. Conținutul verificării legalității și loialității administrării probelor	175
2.4.4. Verificarea legalității administrării probelor în cazul utilizării metodelor speciale de supraveghere ori cercetare și a procedurii probatoriu al percheziției corporale sau asupra vehiculelor în ipoteza infracțiunilor flagrante	190
2.4.4.1. Aspecte comune	190
2.4.4.2. Verificarea legalității administrării probelor în cazul utilizării metodelor speciale de supraveghere ori cercetare	191
2.4.4.3. Verificarea legalității administrării probelor în cazul procedurii probatoriu al percheziției corporale sau asupra vehiculelor în ipoteza infracțiunilor flagrante.....	195
2.4.5. Verificarea legalității înregistrărilor obținute prin activități specifice culegerii de informații.....	199
2.4.6. Excluderea probelor obținute în mod nelegal – importantă garanție a legalității în procesul penal	204
2.4.6.1. Excluderea probelor principale	204
2.4.6.1.1. Aspecte preliminare	204
2.4.6.1.2. Ipoteze de excludere obligatorie	207
2.4.6.1.3. Sancționarea probelor obținute în mod nelegal.....	209
2.4.6.2. Excluderea probelor derivate	212
2.4.7. Extinderea aplicării sancțiunii excluderii în ipoteza încălcării principiului loialității administrării probelor.....	214
2.5. Verificarea legalității efectuării actelor de către organele de urmărire penală.....	216
2.5.1. Actele care pot forma obiectul verificării.....	216
2.5.2. Verificarea privind cuprinsul actelor întocmite de organele de urmărire penală	224
2.5.3. Verificarea privind competența efectuării actelor de urmărire penală.....	233
2.5.4. Verificarea privind condițiile de admisibilitate ale actelor organelor de urmărire penală.....	241
2.5.4.1. Aspecte generale privind condițiile de admisibilitate a actelor de procedură.....	241

2.5.4.2. Condiții de fond necesare pentru valabilitatea actelor de procedură	242
2.5.4.3. Condiții de formă necesare pentru valabilitatea actelor de procedură	243
Capitolul III. Desfășurarea procedurii în camera preliminară.....	246
3.1. Aspecte generale privind procedura în camera preliminară.....	246
3.2. Efectele jurisprudenței Curții Constituționale asupra modului de desfășurare a procedurii în camera preliminară.....	249
3.3. Remedii ale principiului imparțialității judecătorului în camera preliminară	258
3.3.1. Abținerea și recuzarea	258
3.3.2. Strămutarea în cursul procedurii de cameră preliminară	262
3.4. Soluționarea procedurii de cameră preliminară în urma dezbaterilor inițiale.....	265
3.4.1. Considerații introductive	265
3.4.1.1. Conceptul de soluționare a procedurii de cameră preliminară	265
3.4.1.2. Distincția dintre soluții și modurile de soluționare a cererilor și excepțiilor	267
3.4.1.3. Mecanismul de reglementare.....	268
3.4.1.3.1. Reglementarea soluționării la sfârșitul dezbaterilor inițiale în camera preliminară	268
3.4.1.3.2. Reglementarea separată a modului de soluționare a procedurii de cameră preliminară	269
3.4.2. Structura procedurii de soluționare a cauzei în camera preliminară	270
3.4.2.1. Măsurile premergătoare	271
3.4.2.1.1. Natura juridică	271
3.4.2.1.2. Repartizarea aleatorie a cauzei penale	271
3.4.2.1.3. Conținutul măsurilor premergătoare	274
3.4.2.1.3.1. Comunicarea copiei certificate a rechizitoriului și, după caz, a traducerii autorizate a acestuia	274

3.4.2.1.3.2. Informarea inculpatului, a celorlalte părți și a persoanei vătămate cu privire la obiectul procedurii în camera preliminară.....	278
3.4.2.1.3.3. Informarea inculpatului, a celorlalte părți și a persoanei vătămate cu privire la drepturile procesuale	279
3.4.2.1.3.4. Încunoștințarea în privința termenului de formulare a cererilor și excepțiilor	282
3.4.2.1.3.5. Stabilirea termenului în care se pot formula în scris cereri și excepții și natura juridică a acestuia	282
3.4.2.1.3.5.1. Stabilirea termenului în care se pot formula în scris cereri și excepții.....	282
3.4.2.1.3.5.2. Natura juridică a termenului de formulare a cererilor și excepțiilor în procedura camerei preliminare	285
3.4.2.1.3.6. Luarea măsurilor necesare în vederea desemnării unui avocat din oficiu și stabilirea termenului înăuntrul căruia acesta poate formula în scris cereri și excepții	290
3.4.2.1.3.7. Fixarea termenului pentru soluționarea cererilor și excepțiilor. Citarea părților, a persoanei vătămate și încunoștințarea procurorului cu privire la termenul stabilit	292
3.4.2.2. Ședința de soluționare	293
3.4.2.2.1. Verificările prealabile.....	293
3.4.2.2.2. Cercetarea judecătorească	293
3.4.2.2.3. Standardul probei în camera preliminară	301
3.4.2.2.4. Dezbaterile judiciare.....	304
3.4.2.3. Deliberarea și luarea hotărârii.....	305
3.4.2.3.1. Modul de rezolvare a cererilor și excepțiilor.....	305
3.4.2.3.2. Soluțiile judecătorului de cameră preliminară.....	308
3.4.2.3.2.1. Considerații preliminare.....	308
3.4.2.3.2.2. Începerea judecății	312
3.4.2.3.2.3. Restituirea cauzei la procuror.....	316
3.4.2.3.2.3.1. Scurt istoric al reglementării	316

3.4.2.3.2.3.2. Restituirea cauzei la procuror în urma dezbaterilor inițiale în camera preliminară	323
--	-----

Capitolul IV. Soluționarea procedurii de cameră preliminară după remedierea rechizitoriului..... 330

4.1. Procedura de remediere a neregularităților de către procuror	330
4.1.1. Dispoziția judecătorului de cameră preliminară cu privire la remedierea neregularităților actului de sesizare	330
4.1.2. Cazul în care se aplică	332
4.1.3. Termenul de remediere	334
4.1.4. Actul procedural prin care pot fi remediate neregularitățile rechizitoriului în faza camerei preliminare.....	336
4.2. Ședința de soluționare propriu-zisă și dezbaterile finale	342
4.3. Soluțiile pe care le poate pronunța judecătorul de cameră preliminară în cadrul ședinței subsecvente	343
4.3.1. Restituirea cauzei la procuror	343
4.3.2. Începerea judecății	350

Capitolul V. Măsurile procesuale în faza de cameră preliminară..... 353

5.1. Considerații preliminare.....	353
5.2. Măsurile preventive.....	355
5.2.1. Controlul judiciar.....	355
5.2.2. Controlul judiciar pe cauțiune	361
5.2.3. Arestul la domiciliu	362
5.2.4. Arestarea preventivă	366
5.3. Măsurile asigurătorii în camera preliminară	373
5.4. Măsurile de siguranță cu caracter medical în faza de cameră preliminară	383
5.4.1. Obligarea provizorie la tratament medical	383
5.4.2. Internarea medicală provizorie	387
5.5. Măsurile de ocrotire	389

Capitolul VI. Calea de atac în camera preliminară..... 390

6.1. Contestația	390
6.1.1. Aspecte generale.....	390

6.1.2. Titularii contestației	392
6.1.3. Termenul de declarare a contestației	393
6.1.4. Obiectul contestației	394
6.1.5. Competența de soluționare a contestației	398
6.2. Cererile și excepțiile care pot fi invocate în etapa de contestație	399
6.3. Procedura aplicabilă	401
6.3.1. Desfășurarea procedurii	401
6.3.2. Măsurile premergătoare	404
6.3.3. Ședința de soluționare	405
6.3.3.1. Verificările prealabile.....	405
6.3.3.2. Cercetarea judecătorească	405
6.3.3.3. Dezbaterile judiciare	406
6.3.3.4. Deliberarea și luarea hotărârii.....	407
6.3.3.4.1. Modul de rezolvare a cererilor și excepțiilor	407
6.3.3.4.2. Soluțiile în etapa de contestație	408
6.3.3.4.2.1. Respingerea contestației	408
6.3.3.4.2.2. Admiterea contestației.....	409
6.3.3.4.2.2.1. Pronunțarea unei noi soluții	409
6.3.3.4.2.2.1.1. Începerea judecății	410
6.3.3.4.2.2.1.2. Restituirea cauzei la procuror	411
6.3.3.4.2.2.1.3. Autoritatea de lucru judecat a încheierii judecătorului de cameră preliminară.....	412
6.3.3.4.2.2.2. Desființarea cu trimitere a cauzei spre rejudecare.....	417
6.4. Reluarea procedurii de cameră preliminară	423
Concluzii	430
Bibliografie	447

Capitolul I

Considerații introductive privind camera preliminară

1.1. Rațiunea introducerii camerei preliminare în procesul penal intern

Potrivit legislativului, principalele scopuri ale fazei de cameră preliminară rezidă în oprirea dosarelor de urmărire penală întocmite cu nesocotirea prevederilor legale, astfel încât acestea să nu mai ajungă în faza decizională a judecății și în evitarea duratei excesive a procedurilor în cursul judecății. Cu alte cuvinte, logica procedurii în camera preliminară constă în aceea ca soluționarea chestiunilor referitoare la legalitatea trimiterii în judecată și la legalitatea administrării probelor în cursul urmăririi penale să se efectueze anterior judecății, în acest fel fiind asigurate premisele pentru soluționarea în condiții de celeritate a cauzei în fond. În acest fel, în exercitarea funcției judiciare a judecății, instanța se va preocupa exclusiv de aspectele de fond ale acuzației, fiind scutită de examenul de legalitate asupra materialului de urmărire penală, care va fi efectuat de către judecător în camera preliminară¹.

Sub acest aspect, conform Expunerii de motive la proiectul Codului de procedură penală actual², instituția camerei preliminare este de natură a produce un efect direct, pozitiv cu privire la celeritatea soluționării cauzelor penale, eliminând o lacună a dispozițiilor existente în Codul de procedură penală anterior, care permiteau ca examinarea legalității actului de sesizare a instanței, respectiv a legalității mijloacelor de probă administrate în cursul fazei prejurisdicționale să conducă, în extrem de multe cazuri, la împiedicarea, pe durată nedeterminată, a începerii cercetării judecătorești. Totuși, pornindu-se de la un studiu referitor la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a inclus hotărârile de condamnare pronunțate în cauzele privind România, s-a concluzionat că nu restituirea cauzei la

¹ I. Kuglay, *Comentariu general*, în M. Udrișu (coord.), *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2017, p. 1413.

² Expunerea de motive la proiectul actualului Cod de procedură penală, conform paginii web a Ministerului Justiției (www.just.ro), consultată la data de 23.01.2022.

procuror se înfățișa drept principalul motiv al nesocotirii duratei rezonabile a procesului penal¹.

Procedura prevăzută de art. 342-348 C. pr. pen., în cursul căreia judecătorul exercită funcția judiciară a verificării legalității trimiterii în judecată, este inspirată din legislațiile anglo-saxone, în care este regăsită o procedură de natură a permite realizarea unei verificări preliminare cu privire la fundamentarea urmăririi penale anterior debutului judecății. De altfel, legislațiile anglo-saxone au avut un rol decisiv în ceea ce privește influențarea sistemelor juridice din Italia, Portugalia, Germania sau Spania², care au fost avute în vedere de legiuitorul român cu prilejul redactării Codului de procedură penală actualmente în vigoare.

Comparativ cu legislațiile sus-amintite, în raport de dispozițiile art. 3 alin. (1) lit. c) și alin. (6) C. pr. pen., observăm că verificarea efectuată de judecătorul de cameră preliminară este limitată la aspectele ce țin de legalitatea materialului de urmărire penală. Aceeași concluzie reiese și din dispozițiile generale cuprinse în art. 54 C. pr. pen., care prevăd competența judecătorului de cameră preliminară, precum și din prevederile art. 342 C. pr. pen., referitoare la obiectul procedurii în camera preliminară. Cu alte cuvinte, judecătorul de cameră preliminară nu poate *de lege lata* să analizeze și substanța probelor, legiuitorul neinstituind un control complet cu privire la activitățile de urmărire penală³.

Or, după cum a fost creată în *common law*, în cursul procedurii intermediare se determină existența mijloacelor de probă de natură a face posibilă sau probabilă o soluție de condamnare, desfășurându-se în acest sens un veritabil proces (*committal proceedings*⁴). Prin urmare, în etapa preliminară se poate evita declanșarea unei judecăți inutile sau abuzive, în ipoteza în care procurorul nu furnizează elemente probatorii de natură a face posibilă continuarea procesului în fața instanței de judecată⁵.

¹ În acest sens, a se vedea I. Narița, *Camera preliminară – sub spectrul neconstituționalității?*, în Dreptul nr. 5/2014, p. 171.

² J. Pradel, *Droit pénal comparé*, 3e éd., Dalloz, Paris, 2008, pp. 411 și urm.

³ M. Iordache, *Camera preliminară în noul Cod de procedură penală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 16.

⁴ J. Sprack, *Emmins on Criminal Procedure*, eighth edition, Blackstone Press Limited, 2000, p. 175.

⁵ J. Pradel, *Droit pénal...*, *op. cit.*, 2008, p. 411.

Considerăm că importanța instituției camerei preliminare este una covârșitoare¹ în economia procesului penal român privit în ansamblul său, ținând seama că judecătorului de cameră preliminară din cadrul instanței competente, potrivit legii, îi incumbă obligația de a examina și aprecia dosarul de urmărire penală în ceea ce privește aspectele de legalitate, lucru care este în mod evident de natură să influențeze direct soluționarea cauzei penale pe fond. De asemenea, acest sistem de control cu privire la actele organelor de urmărire penală, astfel încât probele administrate în cadrul fazei prejudecătorești să treacă printr-un filtru de legalitate apt a echilibra raportul de forțe existent între acuzare și apărare, s-a dorit a fi, credem noi, construcția juridică eficientă absentă în legislația procesual penală anterioară, în vederea verificării modalității în care erau respectate prevederile art. 68 din Codul de procedură penală de la 1968, text de lege care interzicea utilizarea oricăror mijloace de constrângere în activitatea de administrare a probelor.

În pofida faptului că *de lege lata* judecătorul de cameră preliminară nu are posibilitatea să dispună stingerea acțiunii penale, socotim că rolul său în planul procesului penal nu este mai puțin important decât cel al instanței de judecată, ținând seama că soluțiile pronunțate în faza intermediară a camerei preliminare pot să aibă, astfel cum vom vedea, un reflex deosebit asupra rezolvării acțiunilor judiciare.

Raportat la înscrierea procedurii de cameră preliminară în planul procesului penal român, la nivel doctrinar² s-a precizat că într-o reglementare procesual penală anterioară a existat instituția ședinței pregătitoare în cursul căreia se proceda la verificarea legalității și temeiniciei probelor anterior momentului în care cauza era transmisă instanței, iar *experiența acestei instituții ar trebui să pună pe gânduri pe noul legiuitor și să renunțe la noua instituție care probabil va avea soarta celei anterioare.*

¹ Potrivit doctrinei (N. Volonciu, Al. Vasiliu, R. Gheorghe, *Noul Cod de procedură penală adnotat. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 126), această instituție juridică nu poate să fie asimilată unei proceduri succinte de admitere în principiu, care se limitează la unele aspecte de natură formală și care poate avea un caracter lipsit de contradictorialitate, în anumite limite.

² G. Antoniu, *Noua legislație penală. Realizări și unele controverse*, în *Noua legislație penală în discuția membrilor Asociației Române de Științe Penale*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 22.

Într-adevăr, instituția camerei preliminare nu este cu totul nouă în știința procesual penală din țara noastră, având în vedere că, astfel cum vom arăta într-o secțiune distinctă, fondul legislativ din România a mai cunoscut o reglementare asemănătoare care purta denumirea de ședință pregătitoare, înscrisă în conținutul Codului de procedură penală de la 1936 prin Decretul nr. 506/1953¹, mecanism juridic menit a sublinia *preocuparea de a nu fi trimise în judecată decât acele persoane împotriva cărora există probe necesare, suficiente și legal administrate*².

Instituția ședinței pregătitoare a fost supusă, în scurtul timp al existenței sale, mai multor intervenții legislative modificatoare, ulterior fiind abrogată de către legiuitor prin Decretul nr. 473/1957³. Din această perspectivă, în raport de eșecul instituției predecesoare, se pune întrebarea dacă există riscul ca problemele în raport de care legiuitorul a înțeles să abroge ședința pregătitoare (prin intermediul unui act normativ ce a avut drept scop accelerarea judecăților) să se răsfrângă negativ și asupra procedurii înscrise în art. 342-348 din reglementarea procesual penală în vigoare.

În pofida faptului că pot fi aduse argumente importante în favoarea abrogării fazei de cameră preliminară (legate îndeosebi de faptul că, în cele mai multe dintre cazuri, scopul pentru care a fost instituită funcția de verificare cu rapiditate a legalității fazei prejurisdicționale nu a fost atins⁴, precum și de faptul că judecătorul de cameră preliminară este același cu cel care va compune completul instanței ce se va pronunța asupra fondului cauzei), considerăm că nu este necesară eliminarea acestei proceduri din configurația procesului penal actual, ci doar modificarea în mod corespunzător a acesteia. Din această perspectivă, opinăm că rolul procedurii de cameră preliminară nu trebuia să se rezume la scurtarea duratei procesului penal, astfel cum reiese expres din Expunerea de motive la proiectul noului Cod de procedură penală, ci era necesar ca legiuitorul să urmărească și evitarea unei judecăți inutile, care poate fi declanșată de emiterea unui rechizitoriu care nu se fundamentează pe probe solide, impunându-se

¹ Buletinul Oficial nr. 53, din data de 14 decembrie 1953.

² G. Diaconescu, *Ședință pregătitoare*, în *Legalitatea Populară* nr. 3/1955, p. 196.

³ Decretul nr. 473/1957 pentru modificarea Codului de procedură penală, publicat în Buletinul Oficial nr. 26 din 30 septembrie 1957.

⁴ C. Duvac, *Soluție dispusă de judecătorul de cameră preliminară. Inutilitatea fazei camerei preliminare, în actuala reglementare*, în *Revista de Drept Penal* nr. 1-2/2016, pp. 70-71.

astfel extinderea obiectului procedurii de cameră preliminară la un control de suficiență a probelor.

Sub acest aspect, socotim că se impune intervenția legiuitorului printr-o reformă reală asupra instituției camerei preliminare care să aibă capacitatea de a ameliora ansamblul reglementării și care trebuie să cuprindă, astfel cum vom argumenta pe parcursul prezentei lucrări, extinderea obiectului procedurii, precum și instituirea posibilității judecătorului de a pronunța o soluție care să conducă, în anumite cazuri, la încetarea procesului penal.

Așadar, înscrierea în Codul de procedură penală actual a instituției camerei preliminare, aceasta reprezentând o fază intermediară între urmărirea penală și judecată, este pe deplin justificată, în acest fel putând fi evitate procesele construite cu nesocotirea prevederilor legale.

Controlul asupra activităților efectuate în cursul fazei prejurisdicționale nu constituie în sine o noutate, acesta fiind reglementat și în Codul de procedură penală anterior, fiind atribuit, însă, în mod exclusiv conducătorului parchetului din care făcea parte procurorul de caz sau, după caz, procurorului ierarhic superior. Un astfel de control putea fi caracterizat, însă, ca fiind inefficient, întrucât au fost puține cazurile în care procurorii ierarhici superiori au infirmat anumite acte de urmărire penală sau chiar actul de sesizare a instanței, deși acest lucru s-ar fi impus în respectivele cauze.

Din acest punct de vedere, considerăm că se impunea existența unui control jurisdicțional cu privire la activitățile desfășurate în cadrul urmăririi penale, acest filtru fiind atribuit de legea procesual penală actualmente în vigoare unui organ judiciar distinct (judecătorul de cameră preliminară), care își desfășoară activitatea în cadrul unei faze procesuale autonome, situată între urmărire și faza judecătii, după modelul procesului penal adversarial¹.

Așadar, necesitatea existenței în arhitectura procesului penal a procedurii de cameră preliminară, ca filtru asupra fazei de urmărire penală, rezultă, în primul rând, din ineficiența controlului exercitat, în cadrul unităților de parchet, de către procurorul ierarhic superior celui care a supravegheat sau, după caz, a efectuat urmărirea penală în cauză. Cu alte

¹ Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 27.

cuvinte, socotim că este benefică reglementarea unei duble verificări cu privire la legalitatea urmăririi penale, în sensul că, subsecvent verificării realizate de către procurorul ierarhic superior, în conformitate cu dispozițiile art. 328 alin. (1) C. pr. pen., legiuitorul a instituit și controlul întreprins de către judecătorul de cameră preliminară.

Sub acest aspect, deși este necesar un control înăsprit cu privire la mijloacele de probă strânse de către organele de urmărire penală în cursul primei faze procesuale, *de lege lata*, în cadrul procedurii reglementate în art. 342-348 C. pr. pen., nu se poate proceda, după cum am arătat anterior, decât la verificarea competenței și a legalității sesizării instanței, precum și la verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Altfel spus, obiectul procedurii în camera preliminară este unul limitat prin raportare la dispozițiile art. 342 C. pr. pen., legiuitorul nereglementând și verificarea temeiniciei probelor sau a soluției de trimitere în judecată dispuse în cauză, această atribuție revenind, și în filosofia actualului Cod de procedură penală, procurorului ierarhic superior, care își păstrează vechea competență de verificare a legalității și temeiniciei rechizitoriului, prevăzută de art. 264 alin. (3) C. pr. pen. anterior.

În ceea ce ne privește, nu trebuie să excedeze competenței judecătorului în camera preliminară examinarea aspectelor ce țin de temeinicia acuzației penale, însă strict din perspectivă procedurală¹. În acest sens, alături de aspectele de legalitate, ar fi util ca verificarea întreprinsă de judecător să fie extinsă în mod parțial și la temeinicia acuzației formulate de procuror, însă nu într-un sens larg, care ar fi de natură să echivaleze cu o examinare devansată a soluției pe care instanța, în faza decizională a judecății, ar urma să o pronunțe asupra fondului cauzei. Sub acest aspect, considerăm că se impune ca judecătorul să poată proceda la verificarea rezonabilității acuzației reprezentantului Ministerului Public în raport de fundamentul său probator, respectiv dacă pentru fapta penală imputată procurorul menționează suficiente surse probatorii în actul de sesizare a instanței, fără a fi antamată chestiunea vinovăției sau inocenței persoanei față de care s-a dispus inculparea.

¹ În același sens, A. Zarafiu, *Câteva probleme controversate și actuale privind camera preliminară*, în *Caiete de Drept Penal* nr. 3/2017, p. 72.

De altfel, astfel cum în mod fundamentat s-a arătat în doctrină¹, în urma extinderii examenului efectuat în cadrul procedurii-filtru de cameră preliminară la un control de suficiență a probelor, s-ar răspunde criticilor justițiabililor referitoare la inexistența în reglementarea procesual penală actuală a unui control judecătoresc imediat al rechizitoriului, acest act fiind evaluat în privința temeiniciei dispoziției pe care o înglobează doar la finalul fazei de judecată.

1.2. Sursele inspirației legiuitorului român

1.2.1. Legislațiile anglo-saxone

Cu titlu prealabil, menționăm că în tezele prelabile privind elaborarea proiectului Codului de procedură penală aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 829/2007² s-a arătat că procedura de cameră preliminară este cunoscută în multiple sisteme procesual penale europene (cu titlu exemplificativ, au fost enumerate următoarele state: Italia, Serbia, Kosovo, Franța), fiind totodată reglementată în Statutul Curții Penale Internaționale³, adoptat la Roma în 17 iulie 1998 și ratificat de România prin Legea

¹ *Idem*, p. 74.

² M. Of. nr. 556 din 14 august 2007.

³ Potrivit dispozițiilor art. 15 din Statut, în cazul în care consideră că există motive întemeiate de a deschide o anchetă, procurorul trebuie să prezinte camerei preliminare o cerere de autorizare în acest sens, însoțită de orice element justificativ obținut. După examinarea cererii, în ipoteza în care constată că se justifică deschiderea unei anchete, camera preliminară își dă autorizarea, fără prejudicierea deciziilor pe care Curtea le va lua ulterior în materie de competență și admisibilitate. Un răspuns negativ al camerei preliminare nu este de natură a împiedica procurorul să prezinte o nouă cerere, fundamentată pe noi fapte și probe, având legătură cu aceeași situație.

Independent de alte funcții care îi sunt conferite în virtutea Statutului, camera preliminară poate dispune eliberarea unui mandat de arestare sau a unei citații pentru înfățișare (art. 58). Astfel, în orice moment subsecvent deschiderii anchetei, camera preliminară poate elibera, la cererea procurorului, un mandat de arestare împotriva unei persoane dacă, după examinarea cererii și a elementelor de probă sau a altor informații furnizate de procuror, constată că există motive întemeiate să se creadă că respectiva persoană a săvârșit o crimă ce ține de competența Curții și arestarea este necesară pentru a garanta: (i) că persoana se va înfățișa; (ii) că aceasta nu va împiedica ancheta sau procedura în fața Curții și nici nu îi va compromite desfășurarea; sau (iii), în caz de nevoie, că ea nu va urmări executarea crimei despre care este vorba sau a unei crime

nr. 111/2002¹, și are ca scop, potrivit aceluiași teze prealabile, verificarea de către judecător a existenței unor probe suficiente cu privire la acuzația penală, care să justifice desfășurarea fazei decizionale a judecării.

Într-adevăr, instituția camerei preliminare se întâlnește, sub diverse reglementări, în cadrul sistemelor procedural penale din statele europene, precum și în sistemul american. În acest sens, reține atenția că sursa de inspirație legislativă a procedurii prevăzute în art. 342-348 din reglementarea

conexe ce țin de competența Curții și care s-a produs în aceleași circumstanțe. Deopotrivă, procurorul poate solicita camerei preliminare să dispună emiterea unei citații de înfățișare în locul mandatului de arestare. Sub acest aspect, în măsura în care camera preliminară este convinsă că există motive întemeiate de a crede că o persoană a săvârșit crima care îi este reproșată și că o citație de înfățișare este suficientă pentru a garanta că ea se va prezenta în fața Curții, emite o citație cu sau fără condiții restrictive de libertate (altele decât detenția), dacă legislația națională prevede aceasta. Imediat după ce persoana în cauză a fost predată Curții sau după înfățișarea acesteia (voluntar sau prin citație), camera preliminară trebuie să verifice dacă ea a fost informată cu privire la crimele imputate, inclusiv cu referire la dreptul de a solicita punerea sa în libertate pe parcursul judecării. Într-un termen rezonabil după predarea persoanei către Curte/înfațișarea sa voluntară, camera preliminară ține o ședință pentru a confirma învinuirile pe care procurorul înțelege să se bazeze pentru a cere trimiterea în judecată. Ședința are loc în prezența procurorului și a persoanei care face obiectul anchetei, precum și a avocatului acesteia. Anterior desfășurării ședinței, persoana în cauză primește notificarea scrisă asupra învinuirilor și este informată cu privire la elementele de probă pe care procurorul înțelege să se bazeze la ședință. Înainte de ședință, procurorul are posibilitatea de a continua ancheta și poate modifica sau chiar retrage învinuirile. Desigur, persoana vizată trebuie să fie notificată cu privire la oricare amendament sau retrageri de învinuiri, cu respectarea unui termen rezonabil înainte de ședință. La ședință, persoana în cauză poate contesta învinuirile și elementele de probă furnizate de procuror, având dreptul de a prezenta probe. Potrivit dispozițiilor art. 61 pct. 7 din Statut, la terminarea ședinței, camera preliminară stabilește dacă există sau nu probe suficiente care să dea motive serioase să se creadă că persoana vizată a săvârșit fiecare dintre crimele imputate. Astfel, camera preliminară poate să confirme învinuirile pentru care a decis că există probe suficiente (ipoteză în care trimite persoana în fața camerei de primă instanță, pentru a fi judecată) sau, după caz, poate să nu confirme învinuirile cu privire la care a decis că nu există probe suficiente. În această din urmă situație, procurorului nu îi este interzis să solicite ulterior confirmarea învinuirii, dacă cererea se fundamentează pe probe suplimentare. Pentru sistematizarea principalelor prevederi din Statut, a se vedea D. Nițu, *Drept internațional penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2021, pp. 76 și urm.

¹ M. Of. nr. 211 din 28 martie 2002.

procesul penală actualmente în vigoare în România s-a dorit a fi Codul de procedură penală din Germania, respectiv Codul de procedură penală din Italia (sistemele german și italian fiind particulare între sistemele continentale prin raportare la preponderența elementelor de tip acuzatorial¹). Cu toate acestea, astfel cum vom vedea, modalitatea de reglementare aleasă de către legiuitorul român în privința fazei intermediare nu prezintă multe similitudini cu instituția camerei preliminare reglementată în art. 199 și urm. din Codul de procedură penală din Germania, respectiv cu procedura audierii preliminare înscrisă în art. 416 și urm. din Codul de procedură penală italian.

Procedura verificării probelor anterior debutului fazei decizionale a judecății a apărut, însă, în *common law*. În cursul acesteia, se determină de către judecător existența elementelor probatorii de natură a face posibilă sau probabilă o soluție de condamnare².

Sub acest aspect, învederăm că, în Anglia, *Crime and Disorder Act 1998* a consacrat audierea preliminară³, instituind posibilitatea unei audiențe în fața unui asistent din cadrul Magistrates' Court. În privința cauzelor considerate complexe (acestea fiind judecate în cadrul Crown Court), în *Criminal Procedure and Investigations Act 1996* se arată că judecătorul procedează la organizarea unei ședințe preliminare⁴ (*preparatory hearing*), persoana acuzată urmând să arate în cursul acesteia dacă pledează sau nu culpabil. În ipoteza nerecunoașterii vinovăției, vor fi administrate probele; în caz contrar, instanța pronunță pedeapsa și procesul se încheie.

Scopul audierii preliminare este, așadar, acela de a se constata în ce măsură există suficiente probe pentru a fundamenta trimiterea în judecată a acuzatului. În măsura în care judecătorul competent constată că la

¹ A. Zarafiu, *Câteva probleme...*, loc. cit., p. 58.

² Din perspectiva standardului probei și a diferențelor existente sub acest aspect între faza prejurisdicțională și cea a judecății, a se vedea J. Pradel, *Droit pénal...*, op. cit., 2008, p. 410 (s-a arătat că în dreptul francez este utilizată noțiunea de *charges*, aceasta reprezentând mai mult decât un indiciu necesar în vederea luării unei măsuri de prevenție și mai puțin decât o probă necesară pentru dispunerea condamnării, în vreme ce în sistemul american este folosită noțiunea de *probable cause*, corespunzătoare circumstanțelor suficiente pentru a permite unei persoane prudente să considere că acuzatul este vinovat de comiterea infracțiunii).

³ J. Sprack, op. cit., p. 175.

⁴ *Idem*, pp. 231 și urm.

dosarul cauzei există destule dovezi, dispune trimiterea dosarului în vederea desfășurării fazei decizionale a judecății; în caz contrar, judecătorul respinge dosarul.

De asemenea, trebuie subliniat că, în ceea ce privește sistemele procesual penale de sorginte anglo-saxonă, judecătorul care se pronunță cu referire la vinovăția sau inocența acuzatului în cadrul fazei decizionale a judecății nu are contact cu probele care, în cursul procedurii preliminare, au fost excluse ca fiind nelegale¹. Cu alte cuvinte, judecătorul natural (al fondului) nu va fi tentat, în procesul de apreciere a probelor constatate ca fiind valide, să țină seama și de probele care susțin acuzarea și care au fost excluse de la dosarul cauzei în urma desfășurării procedurii intermediare.

În același sens, în sistemului procedural penal din Statele Unite ale Americii, în privința infracțiunilor considerate grave (*felonies*), judecătorul are posibilitatea de a examina probele pe care procurorul le-a obținut, determinându-se în ce măsură acestea prezintă un caracter suficient pentru a îndreptăți sesizarea instanței². În acest sens, dezbaterea contradictorie se desfășoară într-o procedură preliminară (*preliminary hearing și grand jury proceeding*³) care prezintă caracter public.

Ulterior ascultării procurorului și a asigurării depline a dreptului la apărare pentru inculpat, la finalul procedurii, judecătorul va dispune fie trimiterea în judecată (menținând sau, după caz, schimbând încadrarea juridică stabilită de procuror), fie va emite o hotărâre de neurmărire (*dismissal*). În această din urmă situație, procurorul nu poate introduce apel, însă are posibilitatea de a prezenta o nouă cerere (*complaint*)⁴.

¹ C. Ghigheci, *Principiile procesului penal în noul Cod de procedură penală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 59.

² *Idem*, p. 272.

³ J. Dressler, A.C. Michaels, *Understanding Criminal Procedure*, volume 2: *Adjudication*, fourth edition, LexisNexis, 2006, pp. 124 și urm.

⁴ J. Pradel, *Droit pénal...*, *op. cit.*, 2008, pp. 414 și urm. Astfel, soluția respingerii dosarului ca urmare a parcurgerii procedurii audierii preliminare nu este de natură a constitui un obstacol în formularea unei noi acuzații cu privire la aceeași persoană și pentru aceeași faptă penală; inculpatul poate fi cercetat din nou, ipoteză în care poate fi supus măsurii arestării preventive, chiar dacă în urma desfășurării audierii preliminare dosarul fusese respins (în acest sens, a se vedea V. Brutaru (I), M. Iordache (II), *Camera preliminară, o nouă instituție de drept procesual penal*, în *Dreptul nr. 2/2010*, p. 216).

Cu alte cuvinte, magistratul va proceda la respingerea dosarului în măsura în care apreciază că probele aflate în posesia procurorului nu au un caracter solid, suficient pentru a susține acuzarea inculpatului, după cum va putea constata că există cauza probabilă pentru derularea procesului propriu-zis. Inclusiv în cadrul sistemului procedural penal american, se impune ca procedura audierii preliminare să nu depășească o durată rezonabilă¹.

Totodată, învederăm că, în sistemul american, procedurile preliminare își găsesc o reglementare distinctă, în raport de faptul că, în unele state, persoana acuzată nu poate fi adusă la proces în absența unei acuzări (*indictment*) provenite din partea marelui juriu², în vreme ce în alte state nu există condiția existenței unui act de acuzare de la marele juriu.

Nu în ultimul rând, subliniem că și în sistemul din Canada este prevăzută o anchetă preliminară desfășurată în fața judecătorului, prilej cu care procurorul trebuie să prezinte martorii acuzării, aceștia putând fi audiați. La finalizarea acestei anchete, în măsura în care constată că există probe suficiente pentru deschiderea judecății, judecătorul dispune în sensul trimiterii cauzei instanței de judecată. De asemenea, reține atenția că persoana acuzată are posibilitatea să renunțe la beneficiul anchetei preliminare³.

1.2.2. *Dreptul continental*

În **sistemul italian** regăsim instituția audierii preliminare (*udienza preliminare*) în cuprinsul dispozițiilor art. 416 și urm. C. pr. pen.⁴, fiind reglementată ca o fază procesuală distinctă⁵. Potrivit doctrinei⁶, aceasta

¹ S.A. Salzburg, D.J. Capra, *American Criminal Procedure*, fifth edition, West Publishing Company, 1996, pp. 718-722.

² Practic, se poate afirma că în această situație procedura preliminară prezintă o importanță mai scăzută, ținând seama că stabilirea motivelor temeinice pe care se fundamentează actul de acuzare se poate realiza prin intervenția marelui juriu.

³ J. Pradel, *Droit pénal...*, op. cit., 2008, p. 412.

⁴ Codul de procedură penală italian, disponibil pe www.legislationline.org, consultat la data de 09.03.2023.

⁵ P. Tonini, *Manuale di procedura penale*, 13^a ed., Giuffrè Editore, Milano, 2012, p. 569.

⁶ M. Pisani, A. Molari, V. Perchinunno, P. Corso, *Manuale di procedura penale*, Monduzzi Editore, Bologna, 1994, p. 383.